

www.krasp.org.pl

Konferencja
Rektorów
Akademickich
Szkół
Polskich

Przewodniczący:

prof. zw. dr hab.
Wiesław Banyś
Rektor

Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach
wieslaw.banys@krasp.org.pl

Biuro KRASP:

Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa
tel.: 22 55 20 352
fax: 22 55 21 567
biuro@krasp.org.pl

Warszawa, 27 maja 2015 r.

KRASP/214/2015

Szanowny Pan
Tadeusz Sławecki
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Edukacji Narodowej
al. J. Ch. Szucha 25
00-918 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo nr DWST-WKN.6100.1.2015.DD z 30 kwietnia 2015 r. w załączeniu przesyłam opinię Konferencji Rektorów Uczelni Pedagogicznych działającej w ramach Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich dotyczącą *projektu rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli.*

Z wyrazami szacunku

prof. zw. dr hab. Wiesław Banyś
Przewodniczący KRASP

25 maja 2015 r.

Opinia
Konferencji Rektorów Uczelni Pedagogicznych
działającej w ramach
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich
dotycząca projektu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej
zmieniającego rozporządzenie w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych
od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić
nauczycieli niemających wyższego wykształcenia
lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli
(projekt rozporządzenia z dn. 30 marca 2015 r.)

Nowelizacja obowiązującego rozporządzenia dostosowuje wymagania kwalifikacyjne nauczycieli do obowiązujących aktów prawnych: ROZPORZĄDZENIA MINISTRA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, a także ROZPORZĄDZENIA MINISTRA NAUKI I SZKOLNICTWA WYŻSZEGO z dnia 2 listopada 2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego.

Dostosowanie przepisów prawa regulujących standardy przygotowania do wykonywania zawodu nauczyciela oraz kwalifikacji wymaganych od nauczycieli była wskazywana przez środowiska przygotowujące do zawodu nauczyciela, jako wymóg konieczny do uporządkowania stanu prawnego i usankcjonowania statusu zawodowego absolwentów, którzy uzyskują dyplomy ukończenia studiów wyższych z przygotowaniem pedagogicznym od roku akademickiego 2014/2015. Zatem jest to oczekiwana zmiana, która w zamiarze porządkuje stan prawny. Pomimo tego przedłożony projekt budzi zastrzeżenia i wątpliwości o charakterze zasadniczym.

Ustawa Prawo o szkolnictwie wyższym wyróżnia dwa zawody: lekarza i nauczyciela, nadając im szczególną rangę. Lekarzy mogą kształcić tylko uczelnie medyczne, natomiast nauczyciele mogą być kształceni we wszystkich uczelniach - także tych, które nie spełniają specjalnych wymagań. Ponadto nauczyciele nadal mogą uzyskiwać uprawnienia do wykonywania zawodu w ramach kursów kwalifikacyjnych, organizowanych przez różne instytucje. W sytuacji braku egzaminu nauczycielskiego gwarancją jakości przygotowania może być jedynie kształcenie nauczycieli w uczelniach wyposażających absolwentów w kompetencje określone w standardach kształcenia nauczycieli oraz szczegółowych kwalifikacjach wymaganych od nauczycieli.

Projektowane rozporządzenie w przedłożonej postaci **nie powinno się ukazać**. Jego treści i rozstrzygnięcia ufundowane są na funkcjonującym, choć powszechnie krytykowanym, przekonaniu co do tego, że poziom wymaganego od nauczyciela wykształcenia powinien rosnąć wraz z kolejnymi etapami edukacji (małe dzieci mogą uczyć nauczyciele o niskim poziomie wykształcenia, podobnie dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi). Gruntowanie tego szkodliwego społecznie przekonania nie powinno znajdować wyrazu w tworzonym prawodawstwie.

Kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela w przedszkolach i klasach I-III szkół podstawowych są uzyskiwane w trakcie studiów pierwszego lub drugiego stopnia na odpowiednim kierunku, których efekty kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności odnoszą się do treści nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć, oraz gwarantują uzyskanie przygotowania pedagogicznego. Nakłada to obowiązek merytorycznego, metodycznego oraz praktycznego przygotowania do pracy z dziećmi w wieku od 3 do 9 lat, to jest w okresie intensywnych zmian rozwojowych.

Jak dowodzi obecna praktyka, należyte przygotowanie nauczycieli edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej podczas studiów pierwszego stopnia nie jest wykonalne. Podobnie nie sposób należycie przygotować nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej podczas dwuletnich studiów drugiego stopnia (uzupełniających). Tym bardziej nie wolno przedłużać praktyki pozwalającej przygotowywać nauczycieli pierwszego etapu edukacyjnego na różnego rodzaju kursach i formach doskonalenia prowadzonych przez ośrodki pozaakademickie.

Opiniowane rozporządzenie stanowi, że kształcenie nauczycieli przedszkoli i klas I-III szkół podstawowych nie będzie musiało odbywać się na kierunku pedagogika. Istnieje zatem niebezpieczeństwo prowadzenia go na kierunku luźno związanym z obszarem wychowania, a przez to obejmującym efekty kształcenia w zakresie wiedzy i umiejętności odnoszące się do treści prowadzonych zajęć zredukowane do minimum. W tym kontekście należy postawić pytania o procedury zabezpieczające odpowiednią jakość kształcenia. Proponowane regulacje utrwalają kierunek tworzący niebezpieczeństwo gorszego przygotowania nauczycieli przedszkoli i klas I-III szkół podstawowych.

Zakładany przez projektodawców cel dostosowania wymagań kwalifikacyjnych do przepisów regulujących kwestie kształcenia nauczycieli nie do końca został osiągnięty. Wskazać można chociażby niespójność dotyczącą kwalifikacji wymaganych od nauczycieli zatrudnianych w szkołach specjalnych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną. Projekt rozporządzenia wymaga posiadania kwalifikacji w zakresie oligofrenopedagogiki, podczas gdy obowiązujące rozporządzenie w sprawie kształcenia nauczycieli wprowadza nową, niestygmatyzującą nazwę edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną. Podkreślić należy, że od wielu lat postulujemy zmianę nazwy oligofrenopedagogika i zastąpienie jest określeniem niestygmatyzującym. Pozostawienie użytej w projekcie terminologii będzie skutkowało tym (co ma miejsce obecnie), że wielu pracodawców od kandydata na stanowisko nauczyciela w szkołach specjalnych dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną nadal żądać będzie poświadczenia posiadania odpowiedniego przygotowania w sytuacji, gdy ukończona przez absolwenta specjalność nie została nazwa wprost oligofrenopedagogiką (a np. pedagogiką niepełnosprawnych intelektualnie lub, zgodnie z rozporządzeniem w sprawie standardów przygotowujących do zawodu nauczyciela, edukacją i rehabilitacją osób z niepełnosprawnością intelektualną).

Proponujemy przyjęcie innej strategii wyznaczającej drogi zawodowego przygotowania kadr dla edukacji wczesnoszkolnej i specjalnej. Za rozwiązanie zadowalające należy uznać stworzenie alternatywnej możliwości kształcenia nauczycieli w postaci:

- studiów pierwszego stopnia przygotowujących przyszłych nauczycieli w jednym zakresie: albo do edukacji przedszkolnej albo wczesnoszkolnej oraz studiów drugiego stopnia wyposażających absolwentów w kompetencje odwrotne (edukacji wczesnoszkolnej albo przedszkolnej)
- studiów magisterskich (jednolitych 5-letnich) przygotowujących przyszłych nauczycieli do edukacji przedszkolnej i wczesnoszkolnej.

Oznacza to potrzebę stworzenia możliwości prowadzenia studiów na kierunkach pedagogika oraz pedagogika specjalna także jako jednolitych studiów magisterskich (wzorem kierunku psychologia).

W projekcie rozporządzenia nadal stosowane jest określenie upośledzenie umysłowe. Wielokrotnie wnosiliśmy o zmianę i wprowadzenie do regulacji prawnych przyjętego w DSM-V sformułowania niepełnosprawność intelektualna. Należy podkreślić, że w rozporządzeniu w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (z dnia 8 kwietnia 2015 r.) taka zmiana została już wprowadzona.

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, wykazując dbałość o jakość kształcenia, wprowadziło zapisy, które umożliwiały dokonanie korekt w zatwierdzonych efektach kształcenia dla kierunków studiów (oraz wprowadzenia uzasadnionych zmian w programach

kształcenia) w ciągu pierwszego roku ich realizacji. Inaczej postąpiono przy ustalaniu standardów kształcenia nauczycieli: te określiły a priori efekty kształcenia, które muszą być realizowane w trakcie procesu kształcenia przyszłych nauczycieli. Niestety wdrożenie tych efektów nie zostało poddane ewaluacji i, pomimo zgłaszania takiego postulatu przez środowiska przygotowujące do zawodu nauczyciela, nie dokonano ich modyfikacji. Merytorycznie uzasadnionym jest myślenie o kształceniu nauczycieli przedszkoli i klas I-III w perspektywie 5 lat, czyli w trakcie studiów pierwszego i drugiego stopnia łącznie.

Uważamy, że konieczne jest pilne podjęcie dyskusji z udziałem specjalistów z MEN, MNiSW, RGNiSW oraz przedstawicieli Konferencji Rektorów Uczelni Pedagogicznych na temat modelu kształcenia nauczycieli oraz obowiązujących standardów, uwzględniającej trzyletnie doświadczenia uczelni z realizacji zapisów rozporządzenia (m.in. proporcja pomiędzy założonymi efektami kształcenia a wskazanymi minimalnymi wymaganiami godzinowymi przewidzianymi dla poszczególnych modułów kształcenia; zdobywanie kwalifikacji pedagogicznych na studiach drugiego stopnia; sposoby finansowania przygotowania pedagogicznego, zakres i sposób realizacji praktyk zawodowych) oraz kwalifikacji wymaganych od nauczycieli.